

вих організацій України, відповідних міністерств та відомств, які могли б розробити нормативні та законодавчі акти, а надалі забезпечити контроль за їх виконанням.

Отже, у сфері туризму діє значна кількість нормативно-правових актів. За останні роки були внесені зміни, які раніше діяли в законодавстві цієї сфери. Але, враховуючи складнощі, які було розглянуто, їх постійну динаміку, варто зробити висновки про необхідність подальшого вдосконалення правового регулювання у сфері туризму та його безпеки.

Список використаних джерел:

1. Козинець В. Безпека життєдіяльності у сфері туризму : навч. посіб./ В. Козинець; Київ. ун-т туризму, економіки і права. – К. : Кондор, 2006. – 575 с.
2. Маринин М. М. Туристські формальності і безпека в туризмі / М. М. Маринин. – М. : Фінанси і статистика, 2004. – 144 с.
3. Фокін С. П. Транспортування туристів спеціалізованими організаціями під час виникнення надзвичайних ситуацій / С. П. Фокін // Взаємодія транспорту і туризму: тенденції, проблеми, перспективи : зб. наук. пр. – К. : Принт-центр, 2012. – С. 174 – 177.
4. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про туризм» від 18 листопада 2003 р. № 1282-IV.
5. ГОСТ 28681.3-95 Межгосударственный стандарт. Туристско-экскурсионное обслуживание. Требования по обеспечению безопасности туристов и экскурсантов. Дата введения в Украине 1997. 01. 01 //
6. Уніфіковані технології готельних послуг: навч. пос. / за ред. проф. В. К. Федорченка, Л. Г. Лук'янова, Т. Т. Дорошенко, І. М. Мініч. – К. : Вища шк., 2001. – 237 с.

СТРАЙК, ЯК ОСНОВНА ФОРМА БОРОТЬБИ РОБІТНИКІВ УКРАЇНИ В ОСТАННІЙ ЧВЕРТІ ХІХ СТОЛІТТЯ

Мазур В.Є.,

*здобувач вищої освіти спеціальності 141 «Електроенергетика,
електротехніка та електромеханіка»,
Миколаївський національний аграрний університет*

Буржуазні реформи 60-70-х років ХІХ ст. призвели до різкого зростання промислового виробництва, як наслідок в Україні з нечисельної групи населення, професійні робітники перетворилися на один з найбільших суспільних класів. Помітне пожвавлення фабрично-заводської промисловості помітно поліпшило пожвавлення в економіці. Але з підприємств, які утворювалися, більшість становили дрібні, на яких було зайнято по 5 робітників. Попереду були борошномельна, лісопильна, нафтова галузі, де до середини 90-х рр. завершився промисловий переворот.

Почали розвиватися металообробна та машинобудівна промисловість, але на низькому технічному рівні. Продовжувався розвиток промисловості, пов'язаної з переробкою продуктів сільського господарства (винокурні, гуральні, цукрові заводи,

тютюнові фабрики, борошномельні, пивоварні підприємства). Проте Україна залишалася землеробською. У сільському господарстві почали застосовувати нову техніку, вирощувати нові культури, використовувати вільнонайману працю, розвивати торгове тваринництво та зернове господарство.

Переплетення капіталістичної та напівфеодальної форм експлуатації тяжко відбивалось на становищі робітників фабрично-заводської промисловості, селян і сільськогосподарських робітників, робочий день яких тривав 14 - 16, а іноді й більше годин [1]. Грошову заробітну плату поміщики та орендарі повсюдно замінювали - частково або повністю - натуральною, за якою завжди крилася неоплачена частина роботи. Однією з головних причин зубожіння селянства були податки, за несвоєчасну сплату яких тисячі селянських господарств продавалися з аукціону. Крім державних, селяни платили ще крайові, місцеві та громадські податки.

Слабкорозвинена промисловість не могла повністю забезпечити працюючих у промисловості та сільське населення України. Економіка розвивалася дуже повільно, не втрачаючи рис аграрно-сировинного напрямку для країн Заходу, а населення зазнавало тяжкого соціального, економічного гніту.

Становище робітників було тяжким. Тривалість робочого дня, розмір заробітної плати та інші умови праці цілком залежали від підприємців. Тривалість робочого дня лише для дітей 10 - 14 та 14 - 16 років, хоч і було встановлено на межі 10 і 12 годин, але власники підприємств не завжди дотримувалися цих обмежень [1]. Такі норми стосувалися лише фабрично-заводського виробництва і не поширювалися на ремісничі та селянські. Робочий день працюючих за нормами законів того часу складав 11- ти годин, але насправді він тривав 12 і більше годин. Жіноча та дитяча праця оплачувалась, зазвичай, наполовину нижче за чоловічу.

Такі умови спонукали до розвитку робітничого руху та появою соціальних реформаторів того часу [2]. Але робітничий рух на українських землях розвивався дуже слабо, оскільки законодавство того часу забороняло створення робітничих організацій і проведення страйків.

З 70-х рр. XIX ст. почалася активна революційна боротьба робітників. 24 січня 1870 р. 100 львівських друкарів оголосили страйк, який тривав сім днів і закінчився успішно: власники друкарень змушені були піти на підвищення зарплати і скорочення робочого дня [1]. Це був перший організований виступ робітників на західноукраїнських землях. У листопаді 1870 і січні 1871 р. відбулися нові заворушення друкарів. Слідом за ними розгорнули боротьбу пекарі, кравці, колісники, лимарі.

На початковому етапі робітничого руху страйкували переважно робітники ремісничих майстерень і дрібних підприємств: фабрично-заводська промисловість зростала повільно. Виступи робітників мали економічний характер, були локальними та стихійними. З самого початку робітничий рух розвивався як інтернаціональний.

Страйк застосовувався як надзвичайний (коли всі інші можливості вичерпано) засіб вирішення колективного трудового спору (конфлікту) у зв'язку з відмовою власника або вповноваженого ним органу (представника) задовольнити вимоги найманих працівників (уповноваженого ними органу).

На рубежі 70 - 80-х рр. поряд зі страйками робітники проводили демонстрації, збори, мітинги. Крім економічних, робітники ставили політичні вимоги, зокрема запровадження загального виборчого права. У червні 1881 р. на зборах 700 робітників Львова було прийнято рішення скликати з'їзд робітників Галичини, на якому мав бути представлений і сільський пролетаріат. Лише наприкінці 1881 р. австрійські власті дали дозвіл скликати з'їзд за умови, що на ньому не буде розглядатися питання про створення робітничої партії. І хоча 9 грудня 1881 р. у Львові відбулися масові робітничі збори за участю понад 1000 осіб, це питання не було вирішено.

Робітничий рух 90-х рр. зазнав істотних змін. Збільшуються кількість виступів і чисельність їх учасників, підвищується рівень організованості страйкарів.

В останній чверті XIX ст. на західноукраїнських землях розгортався масовий страйковий селянський рух. Особливо напруженою була боротьба селян у Галичині й на Буковині. Селяни чинили опір поміщикам, відмовлялися передавати їм громадські землі, захоплювали ліси і пасовища. На Закарпатті селяни активно виступали проти насильницького розмежування селянських і поміщицьких земель на користь поміщиків. Селяни висловлювали обурення і проти інших форм соціального гноблення: шляхових повинностей, податків тощо. Для приборкання окремих громад власті застосовували військову силу.

У 90-х рр. на розгортанні селянського руху позначилась революційна боротьба робітників. Під її впливом розгорнулися такі форми селянського руху, як віча, виборна боротьба і страйки.

Таким чином, в останній чверті XIX ст. розгорнувся робітничий рух, який посилювався під кінець XIX ст. і значну частину українських земель. На початковому етапі робітники під час страйків висували переважно економічні вимоги, то у 80-х і особливо у 90-х рр. поряд зі страйками проводились демонстрації, збори, мітинги політичного характеру, великого розмаху набув селянський рух. Селяни на початку вимагали справедливості у питанні про сервітути, але під впливом робітничого руху боротьба селян все більше набирала політичного змісту. Селяни боролися не тільки проти соціального, але й національного гніту.

Список використаних джерел:

1. Основи охорони праці. Модуль № 1. «Правові та організаційні основи охорони праці». Тема № 1. «Вступ. Загальні питання охорони праці»: план конспект для самостійної роботи студентів МНАУ та дистанційного навчання з дисципліни «Основи охорони праці» / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 33 с. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9865>.

2. Охорона праці в галузі : змістовий модуль 1 «Нормативно-правові акти охорони праці». Тема 1 «Соціальний діалог та партнерство з питань охорони праці в Україні»: конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 29 с. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9888>.

*Науковий керівник: В.М. Курепін, канд. екон. наук, старший викладач
Миколаївський національний аграрний університет*